

Doelgroep wordt niet bereikt

Vve schiet tekort

Maatregelen om achterstanden te bestrijden werken niet zoals zou moeten. Zo heeft voor- en vroegschoolse educatie (vve) nauwelijks effect op de onderwijskansen van kinderen. Oorzaken: geldgebrek en niet alle doelgroepkinderen worden bereikt.

door **Yolanthe van der Ree**

De Nederlandse overheid streeft ernaar zoveel mogelijk kinderen die risico lopen achterstanden te ontwikkelen – zogenaemde doelgroepkinderen – gebruik te laten maken van vve-voorzieningen. Om die reden is het aantal plaatsen in de vve de laatste jaren aanzienlijk uitgebreid. Dat is echter niet gepaard gegaan met voldoende financiële middelen. Het gevolg is dat er concessies gedaan worden aan de kwaliteit. Er wordt niet langer strak vastgehouden aan de voorwaarden en eisen van de vve-programma's. Kinderen gaan bijvoorbeeld niet de voorgeschreven vier dagdelen naar de peuterspeelzaal, maar slechts drie. Of er zijn niet permanent twee leidsters aanwezig. En in plaats van vijftien, zitten er achttien kinderen in een groep. Er wordt, kortom, gekozen voor kwantiteit in plaats van voor kwaliteit. De interventie wordt hierdoor vele malen minder krachtig.

PRIKKELEN

Deze conclusie trekken Simone Doolaard, werkzaam bij het Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs GION, en Paul Leseman van de Universiteit Utrecht. Samen voerden zij een review-studie uit – onderzoek naar onderzoek – met als vraag: wat zijn de uitkomsten van vier jaar onderzoek naar de bestrijding van onderwijsachterstanden? Ze zoomen in op onder meer voor- en vroegschoolse educatie, brede scholen en ouderbetrokkenheid. Behalve naar de praktijk keken de onderzoekers ook naar de theorie rond het ontstaan van onderwijsachterstanden. Lange tijd waren er twee visies: achterstanden waren

bestrijden van achterstanden sprake is van zowel nature als van nurture. Het begint met nature, met de aanleg die ieder kind in zijn genen meekrijgt. Al heel snel echter ondergaat een baby invloeden vanuit zijn omgeving. Onderzoek wijst uit dat deze omgevingsfactoren (nurture) de aanleg positief kunnen beïnvloeden, mits er sprake is van continuïteit. Je moet kinderen prikkelen en stimuleren, zowel thuis als op andere plekken waar ze komen. Dat moet je blijven doen, dus ook op de basisschool en in het vervolgonderwijs. Met andere woorden: als je goed leert lezen, kun je later beter leren. Maar dat kun je alleen als je daartoe blijvend wordt gestimuleerd.'

Het huidige beleid ten aanzien van de bestrijding van onderwijsachterstanden sluit volgens Doolaard goed aan bij deze theoretische inzichten. 'Er wordt jong begonnen door voor- en vroegschoolse educatie (vve) aan te bieden. De bestaande vve-programma's zijn kwalitatief goed en de samenwerking tussen peuterspeelzaal en basisschool waar elk programma van uitgaat, garandeert continuïteit. De basis is dus in orde, alleen de uitwerking klopt niet (meer).'

SCHEIDING

Het effect van vve neemt nog verder af doordat de doorgaande lijn van peuterspeelzaal naar basisschool steeds vaker wordt losgelaten. Terwijl alle vve-programma's die veronderstellen. Er is daardoor een scheiding ontstaan tussen voorschoolse en vroegschoolse educatie. De reden hiervoor is de veranderde financieringssysteem. Doolaard: 'In het verleden werden gemeenten gefinancierd voor het aanbod aan alle doelgroepkinderen van nul tot zes jaar. Nu is dat teruggebracht tot kinderen van nul tot vier jaar. De aanpak van kinderen van vier tot zes jaar valt onder de verantwoordelijkheid van de basisschool. We zien echter dat sinds de invoering van de lumpsumfinanciering, scholen het vve-programma voor de kleuters vaak loslaten.'

Ondanks het streven om alle doelgroepkinderen gebruik te laten maken van voorschoolse voorzieningen, lukt dit lang niet overal. De praktijk is dat de meeste groepen in de voorschoolse opvang bestaan uit zowel doelgroepkinderen als niet-doelgroepkinderen. Dit terwijl het aantal plaatsen is gebaseerd op het aantal doelgroepkinderen in de omgeving van de voorziening. Doolaard noemt dit een

Scholen laten vve-programma's vaak los

het gevolg van *nature* (aanleg) of werden veroorzaakt door *nurture* (opvoeding). In het eerste geval deed de omgeving er niet toe, de cognitieve en sociaal-emotionele mogelijkheden lagen vast in het genenpakket en waren nauwelijks te beïnvloeden. Achterstanden waren niet te voorkomen. De nurture-aanhangers zetten juist sterk in op het voorkomen en bestrijden van achterstanden middels opvoeding en onderwijs. Doolaard: 'Recent onderzoek heeft echter uitgewezen dat er bij het ontstaan en

ROB NIEMANTSVERDRIET

Vve-programma's zijn goed, maar de uitwerking is verwaterd.

dilemma. 'Eigenlijk is een heterogene groepssamenstelling positief omdat zwakke kinderen zich dan kunnen optrekken aan de sterke. Maar tegelijkertijd nemen de niet-doelgroepkinderen nu de plek in van risicokinderen die gewoon thuis zitten. En dat willen we nu juist niet.' De onderzoekers stuiten op hetzelfde fenomeen bij de schakelklassen. Deze door gemeenten gefinancierde voorziening is bedoeld voor kinderen die tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben om daarna het onderwijs in de eigen groep weer te kunnen volgen. Uit onderzoek blijkt dat ook in schakelklassen kinderen zitten voor wie die klas niet bedoeld is. Meestal gaat het om zorgleerlingen die met wat extra steun van de eigen leerkracht in de eigen klas zouden moeten kunnen functioneren.

BREDE SCHOLEN

In de review werd ook een onderzoek betrokken naar het effect van de brede school op de bestrijding van achterstanden. Doolaard: 'De brede school heeft inmiddels vele verschijningsvormen, doelgroepen en doelstellingen. Het onderzoek dat wij gebruiken hebben, beperkt zich tot de "traditionele" brede scholen die zich ten doel stellen onderwijsachterstanden te bestrijden.' Deze aanpak heeft een positief effect op de cognitieve ontwikkeling van kinderen.

Dat effect is echter niet groter dan op scholen die op eigen initiatief samenwerken met partners in de kinderopvang en het welzijnswerk. Die laatste zijn geen brede school en worden daar ook niet voor bekostigd. 'De conclusie is dus dat de noemer "brede school" er niet toe

doet als het gaat om het bestrijden van onderwijsachterstanden. Waar het om gaat is dat de school samenwerkt met andere instellingen die de ontwikkeling van kinderen kunnen ondersteunen en beïnvloeden.'

ouders

Ondanks het feit dat vrijwel iedereen doordrongen is van het belang van ouderbetrokkenheid bij het bestrijden van onderwijsachterstanden, blijkt uit onderzoek dat maar weinig scholen hier echt in investeren. Volgens Doolaard heeft dat te maken met de lage verwachtingen die scholen hebben van doelgroepouders. 'Men verwacht eenvoudig niet dat zij partners kunnen zijn in de aanpak van en het aanbod voor hun kinderen. En dat is zonde want uit onderzoek is ook gebleken dat het effect heeft als scholen werk maken van contacten met ouders. Het begint met het maken van beleid op het gebied van ouderbetrokkenheid. Wat wil je bereiken, hoe wil je dat bereiken en wie gaat dat doen? Belangrijk is dat de school ouders ziet als een partner waarmee een gelijkwaardige relatie moet en kan worden opgebouwd. Scholen die dat doen redeneren niet alleen vanuit zichzelf, maar ook vanuit de ouders. Ouders voelen dat en stellen zich coöperatief en gemotiveerd op.'

Lees ook het artikel op pagina 28.

S. Doolaard, P.P.M. Leseman, BOPO-review: Versterking van het fundament. [NWO-BOPO] Rijksuniversiteit Groningen, GION, 2008. Het rapport is te downloaden van www.gion.nl.